

Duizendknoop steekt weer de kop op

De voorjaarsflora staat volop in bloei, de eerste bomen lopen uit en op veel plaatsen komen ook weer die paarsrode bladeren boven de grond. Oftewel, ook de duizendknoop is er weer. Beheerders van spoorlijnen, waterlopen en wegen, openbaar groen en bos- en natuurterreinen worden weer geconfronteerd met de vraag wat ze er dit jaar aan gaan doen. Het betekent ook de start van het derde jaar van de landelijke praktijkproef 'Bestrijding duizendknoop' die Probos coördineert. In dit Bosbericht wordt een overzicht van de stand van zaken binnen de praktijkproef gegeven en wordt een oproep gedaan tot een structurele aanpak van het voorkomen van de verdere verspreiding.

Duizendknoop steekt weer de kop op

De Praktijkproef

In 2013 is Probos samen met een groot aantal zeer betrokken beheerders van groen en water de landelijke praktijkproef “Bestrijding duizendknoop” gestart. Inmiddels wordt door 31 organisaties op in totaal 119 locaties verspreid over Nederland duizendknoop bestreden. Per locatie wordt één van de bestrijdingsmethoden, afdekken, intensief maaibeheer, chemische bestrijding, behandeling met Ultima of begrazing toegepast (tabel 1). De start van het groeiseizoen 2015 betekent dat het derde jaar van de praktijkproef aanbreekt. In totaal kent de praktijkproef een looptijd van 4 jaar.

Monitoring

Om te bepalen of en in welke mate een bestrijdingsmethode tot resultaat leidt, vindt er een jaarlijkse monitoring plaats. Hierbij worden alle locaties door Probos bezocht, zodat een goed beeld van de stand van zaken wordt verkregen. Daarnaast wordt door de beheerders bijgehouden welke inspanningen qua mensinzet en materiaalkosten zij jaarlijks leveren, zodat de effectiviteit van een methode ook gekoppeld kan worden aan de kosten. Twee monitoringsrondes zijn te weinig om al conclusies te kunnen trekken, maar bieden wel de mogelijkheid alvast enig inzicht te geven. Hieronder wordt per bestrijdingsmethode kort aangegeven wat de ervaringen tot nu toe zijn. Voor een uitgebreide omschrijving wordt verwezen naar de website: www.bestrijdingduizendknoop.nl.

Afdekken

Het afdekken blijkt minder simpel dan van te voren wellicht zou worden verwacht. Hoewel het afdek materiaal op alle locaties zorgvuldig is aangebracht, is het afdekken

niet overal een succes. Achtergebleven stobben en stengels op de groeilocatie of rijden met machines over het doek, kunnen bijvoorbeeld zorgen voor scheuren van het afdek materiaal. Tussen verschillende stroken doek en ook langs de randen van de groeilocatie dient een ruime overlap te worden aangehouden. Bij een kleine overlap blijkt de duizendknoop namelijk gemakkelijk tussen twee stukken doek door te groeien. Ook is het aan te raden de begrenzing van de groeilocatie aan het eind van het groeiseizoen voorafgaand aan het aanbrengen van het afdek materiaal goed te markeren, zodat de plek goed te herkennen is en helemaal wordt afgedekt inclusief een voldoende grote buffer.

Maaien en begrazen

In het geval van de methode intensief maaibeheer is het te vroeg om definitieve conclusies te trekken. Voor aanvang van de praktijkproef was al duidelijk dat het bestrijden van duizendknoop door middel

Tabel 1. Overzicht bestrijdingsmethoden die worden toegepast binnen de praktijkproef

Methode	Variant	Aantal locaties
1. Afdekken		9
2. Maaibeheer	1 keer per 2 weken	23
	1 keer per 4 weken	29
3. Chemisch	Bladbehandeling	9
	Stobbebehandeling	13
	Injecteren	19
4. Ultima		15
5. Begrazen		2
Totaal		119

van intensief maaibeheer een proces van lange adem is. Tot nu toe leidt maaien tot dunnere en grotere aantallen stengels. Daarnaast zijn er indicaties dat door middel van maaien de ondergrondse horizontale verspreiding sneller verloopt. De groeikracht lijkt bij beide maaifrequenties nog niet te verminderen. Op twee locaties wordt de duizendknoop

Om scheuren in het doek te voorkomen, is het aan te bevelen de bovenlaag van de groeilocatie te egaliseren of er een dunne laag grond op aan te brengen alvorens het doek te plaatsen, i.v.m. oude stengels en stobben. (foto Casper de Groot, Probos)

'Bonsai' duizendknoop na bladbehandeling met glyfosaat (foto Jan Oldenburger, Probos)

Het injecteren van de stengel met glyfosaat. (foto Waterschap Aa en Maas)

door middel van begrazing bestreden. De effecten lijken niet veel te verschillen van het maaibeheer.

Chemische bestrijding

De chemische bestrijding met glyfosaat kent de varianten bladbehandeling, stobbebehandeling en injecteren. De resultaten van bladbehandeling zijn tot nu toe wisselend. Opvallend is het ontstaan van een soort 'bonsai' duizendknoop op de plotlocaties. Blijkbaar reageert de duizendknoop in sommige gevallen op de bladbehandeling door miniatuur versies van de normale plant te produceren.

Bij de stobbebehandeling wordt het snijvlak van afgemaide duizendknoop behandeld met glyfosaat. De reacties van de terreinbeheerders op de uitvoering van deze methode in het groeiseizoen 2014 zijn positief.

De chemische bestrijding via het injecteren van glyfosaat in de stengel lijkt zeer

succesvol te zijn. Tijdens de monitoring bleek de duizendknoop op alle groeilocaties waar deze methode in 2013 is toegepast het jaar erop vrijwel volledig verdwenen te zijn. In reactie op het succes in 2013 hebben een aantal terreinbeheerders aangegeven het aantal plotlocaties te willen uitbreiden. Daarom zijn er in 2014 nog 5 plotlocaties aan de praktijkproef toegevoegd. Op deze toegevoegde plotlocaties wordt wèl een lagere glyfosaat dosering toegepast om te bekijken of de resultaten bij een lagere dosering vergelijkbaar zijn. Overigens is deze methode nog niet breed inzetbaar, omdat deze nog niet in het wettelijk gebruiksvorschrift van glyfosaat is opgenomen. Voor de praktijkproef is daarom een proefonthefing verkregen.

Behandeling met Ultima

In het groeiseizoen 2014 is het biologisch afbreekbare bestrijdingsmiddel Ultima van fabrikant Ecostyle toegepast. In eerste instantie leek het effect van het middel op de groei van de duizendknoop tegen

te vallen, maar naarmate het groeiseizoen 2014 vorderde reageerde duizendknoop steeds sterker op het middel. De groei-kracht lijkt af te nemen. Welk effect het middel op de ondergrondse groei-kracht heeft is nog niet duidelijk. De eerste visuele waarnemingen op een aantal met Ultima behandelde groeilocaties aan het begin van het groeiseizoen in 2015 lijken erop te wijzen dat de duizendknoop nog niet aan groei-kracht heeft ingeboet. Tijdens de monitoring zal blijken of dit inderdaad het geval is.

Internationaal netwerk

De duizendknoopproblematiek speelt in geheel Europa. Daarom heeft het Zwitserse kanton Zurich in 2014 het initiatief genomen een bijeenkomst te organiseren voor experts op het gebied van de bestrijding van duizendknoop uit verschillende Europese landen. Probos en CNME Maastricht waren namens Nederland aanwezig. Doel van de bijeenkomst was te inventariseren of er ook in andere Europese landen de interesse bestond

voor het opzetten van een Europees netwerk waarbinnen kennis over de bestrijding van duizendknoop kan worden gedeeld. Het tweede doel van het netwerk is het bundelen van de krachten om verdere verspreiding van duizendknoop te voorkomen. Alle aanwezigen onderschreven dit doel. Dit heeft geleid tot het opzetten van het European knotweed control network (www.knotweedcontrolnetwork.eu). Probos vertegenwoordigt Nederland in de stuurgroep van het netwerk.

Verspreiding stoppen

Het stoppen van de verdere verspreiding van duizendknoop is niet voor niets één van de doelen van het Europese netwerk. Verspreiding van duizendknoop vindt namelijk ook in Nederland nog steeds op grote schaal plaats via grondtransport en onzorgvuldig maaibeheer. Het zoeken naar een bestrijdingsmethode voelt dan toch als dweilen met de kraan open. Het wordt tijd dat er op een structurele manier wordt gezocht naar maatregelen waarmee de verspreiding wordt gestopt. Ten aanzien van de verspreiding via grondtransport is het belangrijk dat de eis “duizendknoop vrij” wordt gesteld door de eigenaar van het terrein waarop grond wordt aangebracht. Daarnaast dient er bewustwording te worden gecreëerd bij groundbanken en bedrijven in grondverzet en -handel.

Duizendknoop wordt ook op grote schaal verspreid door maaibeheer langs wegen en waterwegen. Ook hier speelt bewustwording een grote rol. Het is zeer belangrijk dat maaimachines worden gereinigd van maairesten, nadat duizendknoop is gemaaid en voordat op een volgende locatie wordt verder gewerkt. De knopen van duizendknoop zijn bij grondcontact

Duizendknoop een aantal uur na behandeling met Ultima (foto Casper de Groot, Stichting Probos)

namelijk in staat tot nieuwe planten uit te groeien. Daarnaast dient bekeken te worden op welke manier voorkomen kan worden dat duizendknoop in een berm wordt ‘uitgesmeerd’.

Bij het voorkomen van verdere verspreiding is met name een belangrijke rol weggelegd voor de beheerders van wegen, spoorlijnen en waterlopen. De meeste Waterschappen en enkele provincies zijn hiervan al doordrongen, maar de overgrote meerderheid van de andere beheerders van dit type terreinen nog niet. Die houden tot nu toe de boot af door bijvoorbeeld aan te geven geen probleemeigenaar te zijn. Hun terreinen zijn echter wel een zeer belangrijke bron voor verdere verspreiding.

Conclusie

Probos en de 31 deelnemers van de praktijkproef zetten zich ook in 2015 weer in voor het vinden van methoden waar-

mee de duizendknoop effectief kan worden bestreden. Daarnaast zullen een groot aantal andere organisaties en privé personen ook de strijd weer aanbinden met deze moeilijk te bestrijden plant. Alle betrokkenen zullen waar mogelijk aandacht vragen voor maatregelen die verdere verspreiding voorkomen. De Europese verordening invasieve exoten, die in 2014 is vastgesteld en waarin duizendknoop als één van de soorten wordt opgenomen, kan hierbij als een hulpmiddel fungeren. Probos gaat er dan ook vanuit dat in 2015 de eerste structurele stappen richting het voorkomen van verdere verspreiding worden gezet.

Jan Oldenburger en Casper de Groot

Meer informatie

Meer informatie over de praktijkproef is te vinden op www.bestrijdingduizendknoop.nl.